

Motion till riksdagen 2022/23:2314

av **Maj Karlsson m.fl. (V)**

med anledning av prop. 2022/23:42 Genomförande av tillgänglighetsdirektivet

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagen bör benämnas ”lag om produkters och tjänsters tillgänglighet” och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artikel 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att det utreds i vilken utsträckning grundlagsändringar behövs innan lagstiftningen träder i kraft och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag och tillkännager detta för regeringen.

2 Inledning

Tillgänglighetsdirektivet antogs 2019 av EU för att stärka tillgänglighetskraven för vissa produkter och tjänster. Senast den 28 juni 2022 skulle medlemsländerna anta och offentliggöra de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet. Mer specifikt omfattar direktivet krav på tillgänglighet för produkter och tjänster med syftet att ta bort hinder på den inre marknaden och att stärka förutsättningarna för personer som annars möter funktionshinder att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Direktivet ska leda till en lagstiftning som främjar ett fullt och effektivt deltagande på lika villkor genom att förbättra tillgången till konventionella produkter och tjänster som genom sin ursprungliga utformning eller senare anpassning tillgodoser de särskilda behoven hos personer med funktionsnedsättning.

Vänsterpartiet anser dock att regeringen i sin proposition väljer att prioritera delar av direktivet som avser att underlätta för företag framför rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. För Vänsterpartiet är rättighetsperspektivet inte förhandlingsbart.

3 Lagens benämning

Förslaget till svensk benämning av lagen i propositionen avviker från direktivets benämning. Propositionens förslag ”lag om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet” stämmer inte överens med direktivets benämning ”tillgänglighetskrav för produkter och tjänster”. Förslaget i propositionen riskerar att begränsa omfattningen och förståelsen av innehållet, vilket kan försvåra framtida lagstiftning i andra sakfrågor. En titel som motsvarar direktivet är en förutsättning för ett hållbart regelverk eftersom bestämmelser i bilagor om tillgänglighetskrav kan användas i fler sammanhang.

Lagen bör därför benämnas ”lag om produkters och tjänsters tillgänglighet”. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

4 Uteblivna artiklar

Ändringar och undantag i svensk författning innebär ökad risk för ett fragmentiserat regelverk, vilket är det som tillgänglighetsdirektivet har för avsikt att motverka. I betänkandets bilaga 6 (SOU 2021:44) finns en korrelationstabell i förhållande till direktivets artiklar. Av tabellen framgår tydligt att flera artiklar saknar motsvarighet.

Funktionsrätt Sverige, Hörselskadades Riksförbund (HRF) och Sveriges Dövas Riksförbund (SDR) anser att det inte är tillräckligt att direktivets krav ska regleras genom avtal. De anser att det inte räcker med att hänvisa till ett avtal mellan staten och SOS Alarm när det finns krav i direktivet (artikel 2 och 3). Sverige har tidigare svarat på kritik från FN för brister i nödkommunikation.

Artikel 24 behandlar tillgänglighet enligt andra unionsakter. I artikeln anges att alla produkter och tjänster som uppfyller kraven i bilaga I ska antas fullgöra relevanta skyldigheter i fråga om tillgänglighet i andra unionsakter om inte något annat föreskrivs i dessa. Kraven i bilaga I gäller de allmänna tillgänglighetskrav rörande alla produkter som omfattas av direktivet. Funktionsrätt Sverige avstyrker utredningens tolkning av direktivets artikel 24.2. De menar att direktivet inte har genomförts fullt ut om regering och riksdag beslutar att inte införa en bestämmelse i svensk författning som motsvarar artikel 24.

SDR och Funktionsrätt Sverige framför att bilagorna till tillgänglighetsdirektivet utgör grunden för tillgänglighetskraven, och när dessa tillgänglighetskrav införlivas i svensk lagstiftning ska de ligga så högt upp i lagstiftningshierarkin som möjligt, medan undantagen bör regleras på en lägre författningsnivå än lag. Funktionsrätt Sverige anser även att kraven i direktivets bilaga V behöver lyftas fram och menar att det finns enkla lösningar på hur ekonomiska aktörer öppet deklarerar tillgänglighet till webbaserade tjänster på liknande sätt som krävs i webbtillgänglighetsdirektivet i andra länder. Bilaga V handlar om att den information som ges om en tjänst ska uppfylla tillgänglighetskraven. Funktionsrätt Sverige anser vidare att texterna med bedömningar och förslag om ansvar i en kedja av tjänster i relation till e-handel, beställning, betalning och distribution behöver förtydligas. Det är svårt för en konsument att förstå vem som har ansvar och vem man ingått avtal med. Det i sig utgör hinder för tillgänglighet.

Artikel 29 ämnar säkerställa att det finns lämpliga och effektiva medel för att säkerställa efterlevnad av bestämmelserna i direktivet, såsom att kunna ta ärenden till domstol eller förvaltningsmyndighet. Vänsterpartiet anser att klagomålsstrukturer är viktigt för konsumenterna. Funktionsrätt Sverige skriver i sitt remissvar att individer och

organisationer som representerar personer som möter funktionshinder behöver de verktyg som artikel 29 lyfter för att lagen ska efterlevas och att förutsättningarna för att kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter ska kunna utkrävas, och menar till skillnad från regeringen att det kräver författningsändringar. De anser vidare att det är viktigt med transparens kring åtgärder vid bristande överensstämmelse och återkoppling av om klagomål leder till någon åtgärd. En mer öppen ärendehantering skulle underlätta att misstag inte upprepas och att klagomål kan utgöra ett stöd i regelefterlevnad.

Vänsterpartiet instämmer i den kritik i remissvaren från Funktionsrätt Sverige, HRF och SDR som beskrivs ovan. Regeringens proposition brister i att genomföra direktivet i sin helhet och saknar vissa av de krav som marknaden annars måste förhålla sig till. För att stärka rättigheterna för personer med funktionsnedsättning bör de uteblivna delarna i stället införas.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagtext som överensstämmer med direktivets artikel 2, 3, 24 och 29 samt bilagorna I och V. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

5 Förhållandet till grundlag

Lagrådet har lyft fram behov av utredning som rör grundlagsfrågor som påverkar förutsättningar för genomförande. Lagrådet påpekar att flera remissinstanser, bl.a. Justitiekanslern och Statskontoret, har framfört att det innan lagstiftningen träder i kraft bör utredas i vilken mån grundlagsändringar erfordras. Regeringen har emellertid inte velat ta ställning till om det finns ett sådant utredningsbehov utan nöjer sig med att konstatera att för de tjänster som omfattas av grundlagsskydd enligt tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen ska den nya lagen inte tillämpas.

Regeringen bör tillse att det utreds i vilken mån grundlagsändringar erfordras innan lagstiftningen träder i kraft och vid behov återkomma till riksdagen med lagförslag. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Maj Karlsson (V)

Ida Gabrielsson (V)

Malcolm Momodou Jallow (V)

Isabell Mixter (V)

Daniel Riazat (V)

Karin Rågsjö (V)

Vasiliki Tsouplaki (V)